

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder

TILSYNSRAPPORT

Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen

Aust-Agder fylkeskommune – Arendal videregående skole

TIL: Aust-Agder fylkeskommune

VÅR REFERANSE: 2016/10197

KONTAKTPERSON I FYLKESKOMMUNEN:

Seksjonssjef Karen Grundesen

FYLKESMANNENS TILSYNSGRUPPE:

Seniorrådgiver Cecilie Thorbjørnsen Mork

Seniorrådgiver Kari Skogen, tilsynsleder

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
1. Innledning	4
2. Om tilsynet med Aust-Agder fylkeskommune – Arendal videregående skole	4
2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler	4
2.2 Tema for tilsynet.....	4
2.3 Om gjennomføringen av tilsynet	5
3. Skolens arbeid med opplæringen i fag	5
3.1 Rettslige krav	5
3.2 Fylkesmannens undersøkelser	7
3.3 Fylkesmannens vurderinger.....	7
3.4 Fylkesmannens konklusjon.....	11
4. Undervisvurdering for å øke elevens læringsutbytte	11
4.1 Rettslige krav	11
4.2 Fylkesmannens undersøkelser	13
4.3 Fylkesmannens vurderinger.....	13
4.4 Fylkesmannens konklusjon.....	15
5. Undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning	16
5.1 Rettslige krav	16
5.2 Fylkesmannens undersøkelser	17
5.3 Fylkesmannens vurderinger.....	17
5.4 Fylkesmannens konklusjon.....	19
6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring	19
6.1 Rettslige krav	19
6.2 Fylkesmannens undersøkelser	20
6.3 Fylkesmannens vurderinger.....	20
6.4 Fylkesmannens konklusjon.....	21
7. System for å vurdere og følge opp at kravene blir etterlevd	21
7.1 Tilsynet er ikke utvidet til å omfatte skoleeiers system	21
8. Forhåndsvarsel om vedtak	21
9. Skoleeiers frist til å rette	22
Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget	23

Sammendrag

- Tema og formål

Felles nasjonalt tilsyn 2014-17 handler om skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen og består av tre områder for tilsyn: Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen (som denne rapporten omhandler), forvaltningskompetanse og skolebasert vurdering.

Fylkesmannen åpnet 10. juni 2016 tilsyn med skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen i Aust-Agder fylkeskommune. Undersøkelsene har vært på skolenivå ved Arendal videregående skole. Det var stedlig tilsyn 19. oktober.

- Avdekkede brudd på regelverket

Arendal videregående skole ivaretar de fleste, men ikke alle aktuelle krav i regelverk for dette tilsynet. Det er avdekket brudd på regelverket for tre av områdene.

- Status på rapporten og veien videre.

Dette er endelig rapport.

1. Innledning

Fylkesmannen åpnet 10. juni 2016 tilsyn med skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen i Aust-Agder fylkeskommune. Undersøkelsene har vært på skolenivå ved Arendal videregående skole.

Felles nasjonalt tilsyn 2014-17 handler om skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen og består av tre områder for tilsyn: Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen (som denne rapporten omhandler), forvaltningskompetanse og skolebasert vurdering. Utdanningsdirektoratet har utarbeidet veiledningsmaterie¹ knyttet til tilsynet, og Fylkesmannen har gjennomført informasjons- og veiledningssamlinger.

Det er skoleeier som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Skoleeier er derfor adressat for denne foreløpige tilsynsrapporten.

I denne tilsynsrapporten er det fastsatt frist for retting av brudd på regelverket som er avdekket under tilsynet. Fristen er 31. mars 2017. Dersom brudd på regelverket ikke er rettet innen fristen, vil Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder vedta pålegg om retting med hjemmel i kommuneloven § 60 d. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

2. Om tilsynet med Aust-Agder fylkeskommune – Arendal videregående skole

2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler

Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kap. 10 A. Fylkesmannens tilsyn på opplæringsområdet er lovlighetstilsyn jf. kommuneloven § 60 b. Fylkesmannens tilsyn med offentlige skoler er myndighetsutøvelse og skjer i samsvar med forvaltningsrettens regler for dette.

I de tilfeller Fylkesmannen konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, betegnes dette som brudd på regelverket, uavhengig av om det er opplæringsloven eller forskrifter fastsatt i medhold av denne, som er brutt.

2.2 Tema for tilsynet

Temaet for tilsynet er rettet mot skolens kjernevirksomhet: skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen. Det overordnede formålet med tilsynet er å bidra til at alle elever får et godt utbytte av opplæringen.

Hovedpunkter i tilsynet vil være:

- Skolens arbeid med opplæringen i fag
- Underveisvurdering for å øke elevenes læringsutbytte
- Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning
- Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

Tilsynet skal bidra til at skoleeier som ansvarlig sørger for at elevene:

¹ <http://www.udir.no/Regelverk/regelverk/tilsyn/>

- får kjennskap til og opplæring i målene som gjelder for opplæringen
- får tilbakemeldinger og involveres i eget læringsarbeid for å øke sitt utbytte av opplæringen
- får vurdert kontinuerlig hvilket utbytte de har av opplæringen
- blir fulgt opp og får nødvendig tilrettelegging når utbytte av opplæringen ikke er tilfredsstillende

I tilsynet vurderer vi om elevene får dette på Arendal videregående skole.

Manglende etterlevelse av regelverket kan medføre at elevene ikke får realisert sine muligheter eller får lite utbytte av opplæringen.

2.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Tilsyn med Aust-Agder fylkeskommune ble åpnet gjennom brev 10. juni 2016. Skoleeier er blitt pålagt å legge frem dokumentasjon for Fylkesmannen med hjemmel i kommuneloven § 60 c.

Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner er basert på skriftlig dokumentasjon og opplysninger fra intervju, se vedlegg.

3. Skolens arbeid med opplæringen i fag

3.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med opplæringen i fag. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Rektor skal sikre at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i faget

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06), jf. opplæringsloven § 3-4 og forskrift til opplæringsloven § 1-3. Det betyr at opplæringen skal ha et innhold som bygger på kompetansemålene i læreplanen og bidrar til at disse blir nådd. Rektor må organisere skolen slik at dette blir ivaretatt, jf. opplæringsloven § 3-4.

Rektor skal sikre at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæring og hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse.

Underveisvurdering skal brukes som et redskap i læreprosessen og bidra til å forbedre opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-11. Eleven skal kjenne til hva som er målene for opplæringen og hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene må kjenne til kompetansemålene i læreplanene for fagene, og at de er grunnlaget for vurderingen av elevens kompetanse. De skal også kjenne til hva læreren vektlegger når læreren vurderer et arbeid. Fra og med 8. trinn skal elevene kjenne til hva som skal til for å oppnå de ulike karakterene. Rektor må organisere skolen for å sikre at undervisningspersonalet formidler dette til elevene.

Rektor skal sikre at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget og de individuelle opplæringsmålene i IOP.

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter LK06, jf. opplæringsloven § 3-4 og forskrift til opplæringsloven § 1-3. For de fleste fag i grunnskolen og for noen fag i videregående skole er kompetansemålene satt per hovedtrinn eller etter flere års opplæring. I slike tilfeller må rektor sikre at elevene får opplæring i alle kompetansemålene i faget / på hovedtrinnet gjennom opplæringsløpet. En elev som får spesialundervisning, kan ha unntak fra kompetansemålene i de ordinære læreplanene, jf. opplæringsloven § 5-5. Gjeldende opplæringsmål for eleven skal fremgå av en individuell opplæringsplan (IOP). Skolen må sikre at elevens opplæring dekker de individuelle opplæringsmålene.

Alle elever som har vedtak om spesialundervisning, skal ha IOP.

Skolen skal utarbeide en individuell opplæringsplan (IOP) for alle elever som får spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-5. Det må fremgå av IOP-en hvilket tidsintervall den gjelder for.

Innholdet i IOP-en skal samsvare med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen og synliggjøre eventuelle avvik fra LK06.

IOP-en skal vise mål for og innholdet i opplæringen og hvordan opplæringen skal gjennomføres, jf. opplæringsloven § 5-5. Reglene for innhold i opplæringen gjelder så langt de passer for spesialundervisningen. Det kan medføre at målene for opplæringen avviker fra kompetansemålene i læreplanene i LK06.

Før skolen/skoleeier gjør et enkeltvedtak om spesialundervisning, skal PPT utarbeide en sakkyndig vurdering. Den sakkyndige vurderingen skal gi tilrådning om innholdet i opplæringen, blant annet realistiske opplæringsmål for eleven og hvilken opplæring som gir eleven et forsvarlig opplæringstilbud. Vedtaket om spesialundervisning skal bygge på den sakkyndige vurderingen, og eventuelle avvik må begrunnes. Vedtaket om spesialundervisning fastsetter rammene for opplæringen og dermed innholdet i IOP-en. IOP-en kan først tas i bruk etter at det er fattet enkeltvedtaket om spesialundervisning.

IOP-en må ha egne mål for opplæringen når elevens opplæring avviker fra ordinære læreplaner, og skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringens (klassens) planer.

Reglene om innhold i opplæringen (kompetansemålene i læreplanene) gjelder for spesialundervisning så langt de passer, jf. § 5-5 i opplæringsloven. Skolen skal legge vekt på utviklingsmulighetene for eleven og de opplæringsmålene som er realistiske innenfor det samme totale undervisningstimetallet som for andre elever, jf. opplæringsloven § 5-1. Den individuelle opplæringsplanen skal vise målene for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-5. Dersom vedtaket om spesialundervisning ikke inneholder avvik fra LK06, eller bare angir færre kompetansemål i et fag enn i den ordinære læreplanen, må dette også komme klart frem i IOP-en. Det må også komme klart frem i hvilke fag eller deler av fag eleven eventuelt skal følge ordinær opplæring (i klassen). Skolen må ha en fremgangsmåte som angir hvordan spesialundervisningen og den ordinære opplæringen skal ses i sammenheng / arbeide sammen i slike tilfeller. Fremgangsmåten må være kjent og innarbeidet av de som har ansvaret for å utvikle IOP-en og for å gjennomføre opplæringen.

3.2 Fylkesmannens undersøkelser

Fylkesmannen har gjennom den skriftlige dokumentasjonen og intervjuer, undersøkt om skolens ledelse ved rektor organiserer skolens arbeid, vurderingsarbeidet og det lokale arbeidet med læreplanene slik at tilretteleggingen og gjennomføringen av opplæringen er i tråd med Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06) og forskriftene om vurdering.

Vi har særlig sett på de lokale planene, vurderingsarbeidet og de individuelle opplæringsplanene (IOP) for fagene norsk, matematikk og yrkesfaglig fordypning (YFF). For elever med spesialundervisning, som helt eller delvis skal ha avvik fra LK06, har vi sett på om det er utarbeidet egne mål for spesialundervisningen i elevens IOP og om det kommer klart frem hva evt. avvik består i.

Fylkesmannen har undersøkt om rektor har systemer og tiltak som bl.a. sikrer at

- o kompetansemålene i fag på hovedtrinnet er fordelt på årstrinnene og at skolens ansatte har felles kunnskap om LK06
- o innholdet i opplæringen på hvert trinn bidrar til at elevene kan nå kompetansemålene for hovedtrinnene
- o det utarbeides ulike planer for arbeidet: som årsplaner, halvårsplaner og periodeplaner
- o lokale planer justeres når sentrale planer endres i LK06
- o det er satt av felles tid til læreplanarbeidet og vurderingsarbeidet
- o det gjennomføres vurderinger, kontroller og justeringer av det lokale arbeidet med LK06
- o det utarbeides IOP for alle elever som har vedtak om spesialundervisning, at IOP inneholder mål for opplæringen når elevene skal ha avvik fra LK06 og at innholdet samsvarer med vedtaket og er samordnet med klassens plan
- o planene er utformet og blir formidlet slik at elevene vet hva som er målene for opplæringen og hva som legges til grunn for vurderingen av elevens kompetanse.

3.3 Fylkesmannens vurderinger

Rektor skal sikre at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i det enkelte fag.

Arendal videregående skole er en stor skole. Det er derfor nødvendig for rektor å delegere en del ansvar. Skolen er organisert i fire avdelinger som hver har sin avdelingsleder. I tillegg har hvert fag sin egen fagkoordinator. Både avdelingslederne og fagkoordinatorerne er tildelt ansvar knyttet til sikringen av at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i det enkelte fag.

Videre har fylkeskommunen etablert fagforum på tvers av de videregående skolene i fylket. Her samarbeider utvalgte faglærere om sitt fag. Flere av fagkoordinatorerne sitter i fagforumet i sitt fag.

Av arbeidsinstruksen til fagkoordinatorerne går det frem at han/hun skal være støttespiller for ledelsen i det faglig-pedagogiske arbeidet og være en ressurs for fagområdet. Fagkoordinatoren skal bistå lærere når det gjelder læreplananalyse og læringsmidler, samt koordinere faglærernes undervisningsprogresjon/terminplaner. Fagkoordinatoren skal også bistå nye lærere med faglig veiledning og råd. For skoleåret 2016/2017 er fagkoordinatorerne spesielt bedt om å videreføre arbeidet med vurdering og læreplanarbeid i sine fagteam med særlig vekt på blant annet konkretisering og harmonisering av læreplanmål. Fylkesmannen har mottatt skolens personalhalvårsplan for høsten 2016. Av denne fremgår det at fagteamene, ledet av fagkoordinator, har jevnlig møter.

Det er avdelingslederne som gjennomfører medarbeidersamtaler med skolens personale. Malen for denne samtalen viser at samtalen blant annet dreier seg om arbeidet med

lokale læreplaner, halvårsplaner og periodeplaner. Samtalen skal videre ta for seg hvordan planene implementerer kompetansemålene og hvordan dette arbeidet henger sammen med lærerens undervisningspraksis.

Skolen har utarbeidet en egen mal for halvårsplaner, hvor blant annet mål og vurderingsformer inngår som punkter. I intervjuene fikk vi vite at lærerne ikke er pålagt å bruke denne malen, men at punktene i malen skal inngå i den enkelte lærers halvårsplaner. I skolens personalhalvårsplan for høsten 2016 finner vi at frist for ferdigstilling av halvårsplaner er uke 34. Planene skal leveres til avdelingsleder og videre legges på Fronter. Avdelingsleder er ansvarlig for å sikre planene. Fylkesmannen ble i intervjuene gjort kjent med at det har skjedd at lærere har måttet justere sine planer etter at avdelingsleder har sett på dem.

Fylkesmannen vurderer at rektor gjennom organiseringen av skolen og iverksetting av tiltakene, som er beskrevet over, sikrer at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i det enkelte fag.

Rektor skal sikre at undervisningspersonalet ivaretar elevenes rett til å kjenne til mål for opplæring og hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse.

Mål for opplæringen vises i halvårsplaner og periodeplaner/logger for hvert fag. Kompetansemålene for faget gjøres kjent for elevene ved skolestart og før oppstart av nytt tema. Vurderingskriterier blir utarbeidet i fagteamene og gjøres sammen med planene tilgjengelige på Fronter. I intervjuene kom det tydelig frem at elevene er inne på Fronter stort sett daglig og bruker læringsplattformen aktivt.

Det er utarbeidet flere instruksjoner som forplikter undervisningspersonalet i å gjøre målene kjent for elevene: *Arendal videregående skoles kvalitetsdokument for å sikre at skolen ivaretar elevenes rett til å få et godt læringsutbytte av undervisningen/opplæringen skoleåret 2016/17* og *Arbeidsinstruks for kontaktlærere og faglærere*. Fylkesmannen fikk i intervjuene bekreftet at disse instruksene er kjente og i bruk. I malen for medarbeidersamtale ser vi også at en vurdering av lærerens egen undervisningspraksis er et tema. Blant annet skal vurdering og implementering av kompetansemål diskuteres.

Undervisningspersonalet skal minst to ganger i året benytte evalueringsskjemaer for undervisning som skolen har utarbeidet. Skjemaene tar blant annet for seg formidling av mål og vurderingskriterier og gir pedagogene tilbakemeldinger på om eleven har oppfattet dette eller ikke.

Fylkesmannen vurderer at rektor gjennom retningslinjer, delegering og kontroll sikrer at elevene gjøres kjent med målene for opplæringen og hva som blir vektlagt i vurderingen.

Rektor skal sikre at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet/faget.

Som nevnt ovenfor, vurderer Fylkesmannen at skolen sikrer at undervisningspersonalet ved Arendal videregående skole knytter opplæringens innhold til kompetansemål i det enkelte fag. Fylkesmannen vurderer videre at rektor gjennom rutine sikrer at opplæringen dekker alle kompetansemål i fag som ikke er gjennomgående, blant annet fordi årsplanene sjekkes av avdelingsleder.

De fleste fag i videregående opplæring er ikke gjennomgående, men rektor må likevel ha et system som sikrer fordeling av kompetansemål for de fagene som er det. Av de fagene Fylkesmannen har undersøkt i dette tilsynet, er det norsk som er gjennomgående. På yrkesfaglig utdanningsprogram settes kompetansemålene etter

hovedtrinnet Vg2. Kompetansemålene i norsk etter Vg2 på yrkesfaglig utdanningsprogram må derfor fordeles på Vg1 og Vg2 lokalt.

Fylkesmannen har ikke mottatt lokale læreplaner som viser en fordeling av kompetansemålene i norsk for Vg1 og Vg2. Fylkesmannen vil påpeke at i fag som er gjennomgående, bør det utarbeides lokale læreplaner hvor kompetansemålene fordeles. I intervjuene ble vi opplyst om at det i læreverket skolen benytter, er foretatt en fordeling av kompetansemålene i forhold til progresjonen i faget, og at norsklærerne følger denne. Norske læreverk blir ikke lenger godkjente i forhold til om de dekker alle kompetansemål, dette må skolen selv sørge for. Fylkesmannen har merket seg at skolen har en rutinebeskrivelse for vurdering av læreverk. I denne står det blant annet at endringer av læreplaner skal legges til grunn når skolen vurderer utskifting av læreverk. Ved Arendal videregående skole er det fagkoordinator som har ansvaret for å holde seg oppdatert om endringer i gjeldende læreplan. Fagkoordinator skal videre holde oversikt, supplere og vedlikeholde skolens læremidler.

Fylkesmannen vurderer at rektor sikrer at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet/faget ved at avdelingsleder har ansvar for å sjekke årsplanene. Videre vurderer Fylkesmannen at rektor gjennom instruksene som er gitt fagkoordinator, sikrer en fordeling av kompetansemål i fag som er gjennomgående.

Rektor må sikre at opplæringen samlet dekker de individuelle opplæringsmålene i IOP.

Det er avdelingsleder som kontrollerer de individuelle opplæringsplanene (IOP) på samme måte som de ordinære opplæringsplanene på skolen. I rutine for spesialundervisning står det at det er kontaktlærer som har ansvaret for å utarbeide IOP sammen med faglærer og at avdelingsleder skal kontrollere om målene i IOP stemmer med kompetansemålene i fagene. I intervjuene fikk vi bekreftet at rutinen følges.

Fylkesmannen får opplyst at de aller fleste elevene som har IOP ved skolen ikke skal ha bortfall av kompetansemål. Elevene følger klassens progresjon, men med individuelle tilpasninger. Det vil for disse elevene være de ordinære planene i faget som gjelder. Fylkesmannen har mottatt tre eksempler på IOP-er. Disse eksemplene har ikke individuelle mål som avviker fra LK06. Fylkesmannen får opplyst at hvis det skulle oppstå, vil målene bli sjekket som beskrevet i rutinen.

Skolen har utarbeidet mal for IOP. Denne malen ivaretar ikke tydelig omtale av hovedområder, kompetansemål og læringsmål. Fylkesmannen vil påpeke at malen med fordel kan bearbeides slik at den tydeligere legger til rette for en presisering av om eleven skal følge ordinær fagplan og/eller om eleven skal ha individuelle mål.

Flere av elevene med IOP på skolen får deler av opplæringen sin på SMI-skolen. Dette krever et tett samarbeid for å sikre at opplæringen dekker kompetansemålene. Det er utarbeidet retningslinjer for samarbeid mellom Arendal videregående skole og SMI-skolen. I denne står det at læreplanmålene i fagplanene skal følges med hensikt full kompetanse. I intervjuene fikk vi bekreftet at faglærer på SMI-skolen og lærerne ved Arendal videregående samarbeider. Samarbeidet foregår på epost, telefon og ved møter.

Fylkesmannen vurderer at skolen oppfyller lovkravene, men vil påpeke at malen for IOP bør bearbeides slik at den tydeligere legger til rette for en presisering av om eleven skal følge ordinær fagplan og/eller om eleven skal ha individuelle mål.

Alle elever som har vedtak om spesialundervisning, skal ha IOP.

Rutinen for spesialundervisning sier at alle som har vedtak om spesialundervisning skal ha IOP og ansvaret for dette er lagt til kontaktlærer, faglærer og avdelingsleder. Frist for å utarbeide IOP, er i rutinen satt til 1. oktober. Det er oversendt tre vedtak om spesialundervisning. Det er utarbeidet IOP i alle disse sakene, men i den ene saken vurderer Fylkesmannen at IOP foreligger for sent. Vedtaket i denne saken er fattet 19. juni 2014, mens IOP først er datert 18. desember 2014 og 9. januar 2015.

Fylkesmannen vurderer at skolen har en rutine som ivaretar at alle elever med vedtak om spesialundervisning får IOP, men at praksis viser at rutinen ikke følges på dette området i alle tilfeller.

Innholdet i IOP-en skal samsvare med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen og synliggjøre eventuelle avvik fra LK06

Rutine for spesialundervisning viser at avdelingsleder har en kontrollfunksjon når IOP-ene skal utarbeides. Avdelingsleder skal også kontrollere årsrapportene. I skolens kvalitetsdokument for å sikre at skolen ivaretar elevenes rett til å få et godt læringsutbytte av undervisningen/opplæringen skoleåret 2016/17, gis faglærere instruks om å sikre at innholdet i IOP-ene de utarbeider samsvarer med innholdet i vedtakene.

Skolen har oversendt tre konkrete saker – med sakkyndig vurdering, vedtak, IOP og årsrapport. I disse sakene samsvarer IOP-ene med enkeltvedtakene når det gjelder innholdet i opplæringen. Det er ikke avvik fra LK06 i noen av vedtakene og det gjenspeiler seg i IOP-ene. Videre stemmer organiseringen og antall timer det gis vedtak om med det som står i de individuelle opplæringsplanene.

Fylkesmannen vurderer at IOP-ene som utarbeides ved Arendal videregående skole, samsvarer med de tilhørende enkeltvedtakene.

IOP-en må ha egne mål for opplæringen når elevens opplæring avviker fra ordinære læreplaner, og skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringens (klassens) planer.

I skolens kvalitetsdokument for å sikre at skolen ivaretar elevenes rett til å få et godt læringsutbytte av undervisningen/opplæringen skoleåret 2016/17, gis faglærere instruks om å sikre at IOP-ene har egne mål når opplæringen avviker fra ordinære læreplaner. IOP-ene vi har fått oversendt avviker ikke fra ordinære læreplaner.

I skolens rutine for spesialundervisning og i retningslinjene for samarbeidet med SMI-skolen står det ikke direkte at IOP må samordnes med klassens planer, noe Fylkesmannen vil bemerke at det bør. Det er derimot presisert i skolens kvalitetsdokument for å sikre at skolen ivaretar elevenes rett til å få et godt læringsutbytte av undervisningen/opplæringen skoleåret 2016/17, at faglærer har ansvar for dette.

I intervjuene fikk vi bekreftet at samarbeidet med SMI-skolen er tett og at faglærerne der og ved Arendal videregående samkjører elevenes progresjon med klassens. Vi fikk videre bekreftet at for elever som får spesialundervisningen på Arendal videregående skole, følges instruksjonen som gis i kvalitetsdokumentet for å sikre at skolen ivaretar elevenes rett til å få et godt læringsutbytte av undervisningen/opplæringen skoleåret 2016/17.

Fylkesmannen vurderer at skolen sikrer at IOP har egne mål når opplæringen skal avvike fra den ordinære opplæringen. Skolen sikrer også at IOP samordnes med klassens plan og har en innarbeidet fremgangsmåte for dette. Fylkesmannen vil bemerke at skolens rutine for spesialundervisning og retningslinjene for samarbeidet med SMI-skolen bør inneholde en presisering om denne sikringen, selv om punktet er presisert i andre instruksjoner ved Arendal videregående skole.

3.4 Fylkesmannens konklusjon

Arendal videregående skole oppfylder kravene i opplæringsloven med forskrifter på følgende områder:

Opplæringslova § 3-4 og forskriften §§ 1-3, 3-1 og 3-2

- Rektor sikrer at undervisningspersonalet knytter opplæringens innhold til kompetansemål i det enkelte faget.
- Rektor sikrer at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til
 - mål for opplæringen
 - hva som blir vektlagt i vurderingen av kompetanse
- Rektor sikrer at opplæringen samlet dekker
 - alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget
- Rektor sikrer at opplæringen samlet dekker
 - individuelle opplæringsmål i IOP.

Opplæringslova §§ 5-1 og 5-5

- Innholdet i IOP samsvarer med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen, herunder når det er gjort avvik fra LK06
- IOP-en har egne mål for opplæringen når elevens opplæring skal avvike fra ordinære læreplaner
- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringen (klassens) planer.

Arendal videregående skole oppfylder ikke kravene i opplæringsloven med forskrifter på disse områdene:

Opplæringslova §§ 5-1 og 5-5

- Skolen utarbeider IOP hvert år for alle elever som har vedtak om spesialundervisning.

4. Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte

4.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte av opplæringen. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Elevene skal få veiledning i hvilke kompetansemål fra LK06 eller mål i IOP-en som opplæringen er knyttet til.

Elevene skal gjøres kjent med målene for opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Dette gjelder for alle årstrinn og gjelder også for elever med individuelle mål i en

IOP. Elevene skal gjøres i stand til å forstå hva de skal lære, og hva som er formålet med opplæringen. Lærerne gjennomfører opplæringen og må kommunisere dette til elevene.

Elevene skal få veiledning i hva det legges vekt på i vurderingen i faget.

Eleven skal kjenne til hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene skal kjenne til hva som kjennetegner ulik grad av kompetanse, og hva det legges vekt på i vurderingen av en prestasjon. Kravet til at det skal være kjent for eleven, innebærer at det ikke holder at informasjonen ligger på Internett eller kan fås ved å spørre læreren. Lærerne må kommunisere grunnlaget for vurderingen til elevene.

Elevene skal få tilbakemeldinger på hva de mestrer, og veiledning i hva de må gjøre for å øke sin kompetanse.

Vurderingen underveis i opplæringen skal gi god tilbakemelding og rettledning til eleven og være et redskap i læreprosessen, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 3-2 og 3-11. Underveisvurdering skal bidra til at eleven øker sin kompetanse i fag, jf. forskriften § 3-11. Underveisvurderingen skal gis løpende og systematisk, den kan både være skriftlig og muntlig, skal inneholde begrunnet informasjon om kompetansen til eleven og skal gis med sikte på faglig utvikling.

Elevene skal involveres i vurderingen av eget læringsarbeid.

Elevene skal delta aktivt i vurderingen av eget arbeid, egen kompetanse og egen faglig utvikling, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-12. Lærerne må sørge for at elevene involveres i dette. Elevens egenvurdering skal være en del av underveisvurderingen.

Elevene skal fra og med 8. årstrinn få halvårsvurdering midt i opplæringsperioden i alle fag og på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet. Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir informasjon om elevenes kompetanse i fagene og veiledning om hvordan elevene kan øke kompetansen sin.

Halvårsvurdering i fag er en del av underveisvurderingen og skal uttrykke elevens kompetanse knyttet til kompetansemålene i læreplanverket, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-13. Halvårsvurdering skal også gi veiledning i hvordan eleven kan øke kompetansen sin i faget.

Halvårsvurdering uten karakter skal elevene få gjennom hele grunnopplæringen. Dette gjelder alle elever uavhengig av vedtak og type opplæring. Vurderingen kan være både skriftlig og muntlig.

Fra og med 8. årstrinn skal halvårsvurdering både med og uten karakter gjennomføres midt i opplæringsperioden og på slutten av opplæringsåret dersom faget ikke blir avsluttet. Halvårsvurderingen med og uten karakter gjenspeiler da den samme kompetansen.

Skolen må gjennomføre halvårsvurderinger på riktig tidspunkt og ha en innarbeidet fremgangsmåte for at innhold er i samsvar med forskriften.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

For elever med spesialundervisning skal skolen, i tillegg til halvårsvurdering med og uten karakter, en gang i året utarbeide en skriftlig rapport. Rapporten skal blant annet gi vurdering av elevens utvikling i forhold til målene i IOP, jf. opplæringsloven § 5-5.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporter gis på riktige tidspunkt og har et innhold i samsvar med forskriften.

4.2 Fylkesmannens undersøkelser

Fylkesmannen har undersøkt om skolens arbeid med undervisvurdering gjennomføres på en slik måte at det bidrar til å øke elevenes utbytte av opplæringen. Undersøkelsen er gjennomført på Vg1 i fagene norsk, matematikk og YFF.

Fylkesmannen har mottatt egenvurderingsskjemaer for de ansatte og spørreskjemaer for elevene. Det er også oversendt skriftlig dokumentasjon, se vedlegg. Elever på Vg1 har deltatt i samtaler som gjelder skolens arbeid med undervisvurdering. Fylkesmannen har ikke hatt egne samtaler med elever som har IOP. Det er også gjennomført intervju med skolens ledelse og lærere på Vg1.

4.3 Fylkesmannens vurderinger

Elevene skal få veiledning i hvilke kompetansemål fra LK06 eller mål i IOP-en som opplæringen er knyttet til, og elevene skal få veiledning i hva det legges vekt på i vurderingen i faget. Elevene skal få tilbakemelding på hva de mestrer og veiledning i hva de må gjøre for å øke sin kompetanse. Elevene skal involveres i vurderingen av eget læringsarbeid.

Skolen har utarbeidet egne instruksjoner som omhandler vurderingsarbeidet på skolen. Faglærere blir i sin arbeidsinstruks, *Rutine for undervisvurdering uten karakter ved Arendal videregående skole* og i *Kvalitetsdokument for å sikre at skolen ivaretar elevenes rett til å få et godt læringsutbytte av undervisningen/opplæringen skoleåret 2016/17* pålagt å gjøre elevene kjent med målene for opplæringen og gi dem veiledning i hva det legges vekt på i vurderingen i faget. Faglærer skal gi undervisvurdering gjennom tilbakemeldinger og fremovermeldinger, gjennomføre fagsamtaler med alle elevene i hver termin og ha et system for elevenes egenvurdering.

Årsplaner og periodeplaner inneholder mål for opplæringen og det utarbeides vurderingskriterier i faggruppene. Lærerne er pålagte å informere elevene om mål og kriterier i forkant av prøver, oppgaver og annen innlevering. I intervjuene fikk vi bekreftet at dette gjøres og at det dessuten formidles til elevene ved oppstart av nytt emne. Planene og kriteriene ligger også tilgjengelig på Fronter – et verktøy som brukes aktivt av elevene.

I faget YFF benyttes personlig logg. Elevene utarbeider egne mål etter veiledning fra lærer og vurderingskriterier gjennomgås. Målene og elevens utvikling i forhold til målene, følges opp på arbeidsplassen ved at lærer samarbeider om dette med arbeidsgiver og eleven selv.

Skolen har en rekke maler som ivaretar kravene til god undervisvurdering: *Mal fagsamtale, Mal individuell utviklingssamtale (IUS), Mal utviklingssamtalen/fagsamtale, Mal elevsamtale 1, Mal elevsamtale 2, Mal egenvurdering/refleksjonsspørsmål, Logg for utplassering, Vurderingsskjema i yrkesfaglig fordypning, Mal fagsamtale matematikk og Lærervurdering matematikk*. I intervjuene med de ansatte og i samtale med elevene fikk

vi bekreftet at disse er i bruk, men at det er opp til den enkelte lærer å velge hvilke de vil benytte.

Elevenes svar på spørreundersøkelsen gir inntrykk av at elevene gjøres kjent med mål og vurderingskriterier ved Arendal videregående skole. I samtale med elevene fikk vi også bekreftet skolens praksis på dette området. Når det gjelder elevenes rett til å få tilbakemeldinger på hva de mestrer i fagene og hva de må gjøre for å bli bedre, var elevsvarene i spørreundersøkelsen ikke fullt så positive. På dette området mente også lærerne at de kan bli enda tydeligere, men at de likevel gjør det. Både lærere og elever understreket i intervjuene at elevene får veiledning om dette løpende i klasserommet. Når det gjelder egenvurdering, fikk vi bekreftet i samtale med elevene at de får vurdere seg selv i fagene.

Generelt var det noe sprik i elevsvarene mellom de ulike fagene. I samtaler med lærere og elever, har Fylkesmannen fått utdypende forklaringer på dette. Vi finner etter intervjuene at resultatene kan variere grunnet fagenes egenart. Blant annet vil det i faget YFF ta noe tid utover høsten før elever, lærere og arbeidsgiver sammen kan gjøre vurderinger av elevens kompetanse – eleven må først få seg arbeidsplass og komme skikkelig i gang med utplasseringen. Skolens dokumentasjon ble sendt Fylkesmannen i september og gjaldt Vg1, det er derfor naturlig at elevene enda ikke har erfart så mye vurdering i utplasseringen. Fylkesmannen ser likevel at skolen har maler for dette og får bekreftet i intervjuene at malene følges.

Fylkesmannen finner at elevene ved Arendal videregående skole får veiledning i hvilke kompetansemål fra LK06 eller mål i IOP-en som opplæringen er knyttet til og veiledning i hva det legges vekt på i vurderingen i faget. De får tilbakemelding på hva de mestrer og veiledning i hva de må gjøre for å øke sin kompetanse. De involveres også i vurdering av eget læringsarbeid.

Elevene skal fra og med 8. årstrinn få halvårsvurdering uten karakter midt i opplæringen i alle fag og på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet.

Ved Arendal videregående skole er faglærerne pålagt å gjennomføre minst to fagsamtaler med elevene i året. Disse instruksene fremgår av faglærerne sin arbeidsinstruks og i *Kvalitetsdokument for å sikre at skolen ivaretar elevenes rett til å få et godt læringsutbytte av undervisningen/opplæringen skoleåret 2016/17*. I skolens personalhalvårsplan for høsten 2016 (PM) er 18. november oppgitt som frist for gjennomføring av fagsamtaler med elevene. Fylkesmannen har ikke mottatt skolens personalhalvårsplan for våren 2017.

Skolen har utarbeidet en mal for halvårsvurdering som skal brukes av alle fra og med våren 2016: *Individuell utviklingssamtale (IUS)*. Denne skal fylles ut av faglærerne for hver elev på Fronter. Fylkesmannen har mottatt et eksempel på en ferdig utfylt IUS. I malen står det oppgitt at lærer har frist til å legge inn sine kommentarer 15. november i høstterminen og 1. mai i vårterminen.

Elevene kunne ikke i elevsvarene og i samtale med Fylkesmannen bekrefte disse tilbakemeldingene fordi elevgruppen som ble spurt går på Vg1 og halvårsvurderingen var enda ikke gjennomført på undersøkelsestidspunktet. Lærerne kunne derimot bekrefte at alle faglærere gjennomfører fagsamtaler med sine elever innen den pålagte fristen.

Fylkesmannen finner det sannsynlig at skolens rutiner følges i forhold til dette lovkravet og at elevene ved Arendal videregående skole sikres halvårsvurdering uten karakter midt i opplæringsperioden i alle fag og på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir informasjon om elevenes kompetanse i fagene og veiledning om hvordan elevene kan øke kompetansen sin.

Ved Arendal videregående skole skal alle faglærere fra og med våren 2016 fylle ut skjemaet for individuell utviklingssamtale (IUS) for sine elever innen 15. november i høstterminen og innen 1. mai i vårterminen. Malen ivaretar kravet om å gi elevene informasjon om elevens kompetanse i faget og veiledning om hvordan eleven kan øke kompetansen sin. Fylkesmannen har mottatt eksempel på utfylt IUS av lærer og lærerne bekreftet i intervjuene at halvårsvurderingene gjennomføres etter IUS-malen.

Fylkesmannen vurderer at skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir informasjon om elevenes kompetanse i fagene og veiledning om hvordan elevene kan øke kompetansen sin.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

I rutine for spesialundervisning står det at det er kontaktlærer som har ansvaret for å utarbeide IOP og årsrapport sammen med faglærer. Fristen for å utarbeide årsrapport er ifølge rutinen juni. Det er avdelingsleder som skal kontrollere de individuelle opplæringsplanene (IOP) på samme måte som de ordinære opplæringsplanene på skolen. Avdelingsleder skal også kontrollere årsrapportene. I intervjuene fikk vi bekreftet at rutinen følges.

Fylkesmannen får opplyst at de aller fleste elevene ved skolen som har IOP ikke skal ha bortfall av kompetansemål. Elevene følger klassens progresjon, men med individuelle tilpasninger. Det vil for disse elevene være de ordinære planene i faget som gjelder. Fylkesmannen har mottatt tre eksempler på saker hvor sakkyndig vurdering, vedtak, IOP og årsrapport inngår. I disse eksemplene har ikke IOP individuelle mål som avviker fra LK06. Vi ser at det i årsrapportene gjøres en vurdering av elevens utvikling i forhold til det som ble beskrevet av individuelle tilpasninger i IOP. I og med at elevene i de sakene vi har mottatt skal følge ordinære kompetansemål – faller disse elevenes halvårsvurdering under den ordinære rutinen for halvårsvurdering ved skolen.

Skolen har utarbeidet mal for årsrapport. Denne malen ivaretar ikke tydelig omtale av hovedområder, kompetansemål og læringsmål. Fylkesmannen vil påpeke at malen med fordel kan bearbeides sånn at den tydeligere legger til rette for en presisering av om eleven har fulgt ordinær fagplan og/eller om eleven har hatt individuelle mål.

Fylkesmannen vurderer at skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

4.4 Fylkesmannens konklusjon

Arendal videregående skole oppfylder kravene i opplæringsloven med forskrifter på følgende områder:

Opplæringsloven § 5-5 og forskriften §§ 3-1, 3-2, 3-11, 3-12 og 3-13

- Lærerne veileder elevene om hvilke kompetansemål fra LK06 / mål i IOP som opplæringen er knyttet til.
- Lærerne veileder elevene i hva det legges vekt på i vurderingen i det enkelte faget.
- Lærerne gir elevene tilbakemeldinger på hva de mestrer i fagene.

- Lærerne veileder elevene om hva de må gjøre for å øke sin kompetanse i det enkelte faget.
- Lærerne sørger for å involvere elevene i vurderingen av eget læringsarbeid.
- Elevene fra og med 8. trinn får halvårsvurdering uten karakter
 - midt i opplæringsperioden i alle fag
 - på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet
- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen
 - gir informasjon om elevens kompetanse i fagene
 - gir veiledning om hvordan eleven kan øke kompetansen sin
- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

5. Undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning

5.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Læreren skal, som en del av undervisvurderingen, vurdere om den enkelte eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-11. Skolen må ha en kjent og innarbeidet fremgangsmåte slik at lærerne vurderer systematisk og løpende om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, og basert på vurderingen må skolen eventuelt gjennomføre tiltak innenfor tilpasset opplæring.

Alle elever har krav på tilpasset opplæring, jf. opplæringsloven § 1-3. Dersom en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, skal skolen først vurdere og eventuelt prøve ut tiltak innenfor det ordinære opplæringstilbudet, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må se på om tiltak knyttet til arbeidsmåter, vurderingspraksis og arbeidsmiljø kan bidra til at eleven får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Fremgangsmåten for dette må være kjent og innarbeidet. Dette skal skolen gjøre før eleven eventuelt blir henvist til PPT for en sakkyndig vurdering med tanke på spesialundervisning.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning og sikre at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor.

I noen tilfeller vil skolens vurdering og eventuelle utprøving av tiltak etter opplæringsloven § 5-4 konkludere med at eleven ikke kan få tilfredsstillende utbytte av opplæringen innenfor det ordinære opplæringstilbudet. Eleven har da krav på

spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-1. Det er viktig at prosessen for å kunne gi spesialundervisning blir startet så snart som mulig etter at behovet for dette er avdekket. Undervisningspersonalet har derfor både plikt til å vurdere om en elev trenger spesialundervisning og å melde fra til rektor når det er behov for det, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må ha en fremgangsmåte som er kjent og innarbeidet blant lærerne slik at de vurderer og melder behov for spesialundervisning.

5.2 Fylkesmannens undersøkelser

Fylkesmannen har særlig vurdert *Tilpasset opplæring – kvalitetsdokument for Arendal videregående skole, Rutinebeskrivelser for klasselærerråd ved Arendal videregående skole, Rutine for undervisvurdering uten karakter med egen mal for Individuell utviklingssamtale IUS, Arbeidsbeskrivelse for fagkoordinator, Arbeidsbeskrivelse for kontaktlærer og rutinebeskrivelse for faglærer*. Vi har vurdert dokumentene og uttalelsene i RefLex opp imot det som ble sagt i intervjuene med skoleledelsen, lærerne og rådgiverne.

5.3 Fylkesmannens vurderinger

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Skolen har et omfattende system av arbeidsbeskrivelser og rutiner som sikrer at den enkelte elev følges opp. Dette skjer gjennom oppstartsamtale med kontaktlærer ved skolestart, med to utviklingssamtaler i året og ved fagsamtaler med alle elevene i hver termin. Slik sett skulle det være enkelt å finne ut om elevene opplever at ikke alt er som det skal være.

Videre blir det gjennomført kartleggingsprøver rett etter skolestart. Det holdes jevnlig møter med alle klassens faglærere, der faste tema blant annet er møte «rundt eleven/klassen» og «Tilpassa opplæring og elever med særlig tilpasningsbehov». Etter første termin går kontaktlærer grundig gjennom karakterene for å diskutere behov for tilpasset opplæring.

I intervjuene bekreftes det at malene er kjent og blir brukt, likeså rutinene. Det er liten vekt på selve kartleggingsprøvene i det som kommer fram, og det kan synes som om en del av vurderingen er basert på lærerens skjønn i den vanlige undervisningen. Strukturene for samarbeid synes likevel godt innarbeidet, så Fylkesmannen vurderer at skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere systematisk og løpende om elevene har tilfredsstillende utbytte.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, og basert på vurderingen må skolen eventuelt gjennomføre tiltak innenfor tilpasset opplæring.

Skolen arbeider systematisk for å sikre elevene et godt læringsmiljø. Det har vært arbeidet mye med skolemiljø og læringsmiljø. Skolen har også vært med i prosjekt om dette.

Dokumentet om tilpasset opplæring er en god kilde til tenkningen om tilpasset opplæring og skolen, og hva denne går ut på. Her nevnes de nevnte områdene arbeidsmåter og vurderingspraksis med godt arbeidsmiljø som en forutsetning. Dette er også tema i

elevsamtaler. Dokumentet nevner arbeidsmåter og vurderingsmåter blant eksemplene på hva TPO kan dreie seg om.

Tenkningen bak denne store satsingen på tilpasset opplæring tar også inn over seg at tilpasset opplæring gjelder for alle, også de høyt presterende elevene.

Hvordan skolen organiserer gjennomføringen av spesiell tilrettelegging av den tilpassede opplæringen, framgår også av oversikten i samme dokument.

Intervjuene bekreftet at lærerne er opptatt av tilpasset opplæring og er kjent med hva skolen forventer at de gjør.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning og sikre at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor.

Når det gjelder spesialundervisning, er det to hovedkategorier. Det er elevene som er søkt inn på særskilte vilkår og som allerede har en sakkyndig vurdering. Disse omfattes i *Rutine for rådgivningstjenesten*. Fylkesmannen fikk informasjon om elever med vedtak om spesialundervisning som av helsemessige årsaker går på SMI-skolen, men med tett samarbeid med Arendal videregående skole som har ansvaret for de aktuelle elevene.

Spørsmålet i tilsynet her er om skolen i underveisvurderingen avdekker forhold som viser at eleven kan ha behov spesialundervisning. I planen for tilpasset opplæring står det «Rådgiver samarbeider med kontaktlærer om vurdering av tiltak. Kobles inn dersom den tilpassede opplæringen ikke dekker elevens behov. Kontaktlærer melder behov for spesialundervisning til rektor». Dette bekreftes av rutinebeskrivelsen som finnes i dokumentet om tilpasset opplæring. Derfor kan det se ut som om skolen har en innarbeidet fremgangsmåte. Dette kan likevel se ut til å være i konflikt med *Kvalitetsdokumentets* siste punkt: «Som faglærer skal jeg sikre at det iverksettes tiltak i de tilfeller det avdekkes at elevene ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, samt melde dette til skolens ledelse». En annen tolkning kan være at faglærer er som en garantist for at det virkelig skjer noe for eleven.

Når det gjelder elever med behov for spesialundervisning som avdekkes underveis, viser dokumentasjonen og intervjuene at skolen strekker seg langt for å tilby egnet tilpasset opplæring før det går så langt som til spesialundervisning. Tilpasninger kan for eksempel være undervisning i TPO-grupper, tolærersystem og bytte klasse. En viss usikkerhet kan være om tilpasningen går så langt at enkelte elever som kunne ha behov for ordinær spesialundervisning basert på sakkyndig vurdering, med enkeltvedtak og IOP ikke får det. I så fall svekkes rettssikkerheten for disse elevene i den beste hensikt å tilpasse opplæringen og ikke skille ut noen elever. Hensikten er at alle skal oppleve at de er inkludert i det ordinære opplegget. Vi fikk bekreftet at TPO-gruppene kan variere etter tema og behov, og at alle tilpasningene gjøres i nært samarbeid med elevene. Vi har ingen indikasjoner på at ikke opplegget fungerer etter hensikten. Blant annet er det også en tidsfaktor her som kommer inn, med at det kan bli noe flere elever det er aktuelt for med spesialundervisning etter hvert.

Intervjuene viste en viss usikkerhet i hvem som gjør hva. Det er også nevnt at faglærer tar kontakt med spesialpedagogisk rådgiver som igjen orienterer assisterende rektor. Det skrives referat fra møtene som kontaktlærer har ansvar for.

Fylkesmannen vurderer at det er en bevissthet om å informere assisterende rektor/rektor om behov for spesialundervisning, men det er uklart hvilken vei meldingen skal gå.

5.4 Fylkesmannens konklusjon

Arendal videregående skole oppfyller kravene i opplæringsloven med forskrifter på de undersøkte områdene:

Opplæringsloven §§ 1-3, 5-1, 5-4 og 5-5 og forskriften § 3-11

- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.
- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at det for elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen, gjennomføres vurdering av
 - arbeidsmåter
 - vurderingspraksis
 - læringsmiljøet
- Skolen gjennomfører tiltak i de tilfeller hvor det avdekkes at elevene ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.
- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for
 - å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning

Arendal videregående skole oppfyller ikke kravene i opplæringsloven med forskrifter på de undersøkte områdene:

Opplæringsloven §§ 5-1, 5-4 og 5-5

- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for
 - at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor

6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

6.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med å vurdere behov for særskilt språkopplæring. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk. For elever med behov for særskilt norskopplæring må en innarbeidet fremgangsmåte sikre at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

Elever i grunnopplæringen med annet morsmål enn norsk og samisk, har rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den ordinære opplæringen på skolen, jf. opplæringsloven § 3-12. Om nødvendig har elevene også rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skoleeier har ansvaret for at kartleggingen av elevens norskferdigheter blir gjort før vedtaket om særskilt språkopplæring. I de fleste tilfeller er det skolen som gjennomfører kartleggingen. Skolen må også vurdere om eleven eventuelt har behov for morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skolen må ha en kjent og innarbeidet fremgangsmåte som sikrer dette.

Elever med vedtak om særskilt språkopplæring skal få kartlagt sine norskferdigheter underveis i opplæringen.

Skolen skal også kartlegge eleven underveis i opplæringen når eleven får særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 3-12. Dette for å vurdere om eleven har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den vanlige opplæringen på skolen. Skolen må foreta en individuell vurdering av tidspunktet for dette.

6.2 Fylkesmannens undersøkelser

Vi har særlig lagt vekt på dokumentene *Rutiner for særskilt språkopplæring (Generelle rutiner for minoritetsspråklige elever som søker ordinært utdanningsløp eller innføringsklassen med tilbud om VG1 over 2 år)*, tre elevsaker, *Årshjul rådgivere*, på svarene i RefLex og endelig på intervjuer. Vi har ikke intervjuet minoritetsspråklige elever med tanke på det å være minoritetsspråklig.

6.3 Fylkesmannens vurderinger

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk.

For elever som er søkt inn med behov for særskilt språkopplæring, legger skolen vekt på inntakssamtalen. Vi har sett at skolen baserer seg på vedlagte språkkartlegging for å komme raskt i gang. Rutinene har videre vært at elevene i egne grupper med særskilt norsk blir kartlagt der. Her har vi fått en rapport som viser en oppsummering av en slik kartlegging. Usikkerheten om hvordan kartleggingen skal foregå gjelder elever som er spredd ut i vanlige norskklasser. Er det norsklæreren som skal kartlegge?

Dokumentet med rutiner for kartlegging er ikke oppdatert etter mars 2015, og har ikke tatt opp i seg at skolen ikke lenger har innføringsklasser.

Vi har fått tre vedtak om særskilt språkopplæring. De er fra henholdsvis 8. og 9. september 2015. I alle står det at kartlegging ikke er utført foreløpig. I følge rettslig krav har skoleeier ansvaret for at kartleggingen av elevens norskkferdigheter blir gjort før vedtaket om særskilt språkopplæring.

Skolen understreker at den er i en omlegging av opplegget fordi elevene foretrekker å gå i vanlige klasser. Derfor har en lærer fått 5 % ressurs for å være koordinator for særskilt språkopplæring og skal bistå de andre lærerne med kartlegging. Det betyr at det har vært en innarbeidet måte for å kartlegge, som var en tilpasning av NAFOs opplegg til kartlegging, mens det nå ser ut til å være en mellomfase uten innarbeidet rutine.

For elever med behov for særskilt norskopplæring må en innarbeidet fremgangsmåte sikre at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

En vurdering av om elevene har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring ser ut til å være helt fraværende. Det eneste spor vi kan se av dette, er at rubrikkene for dette står i malen for enkeltvedtak om særskilt språkopplæring. Men det er ikke fylt ut noe på våre eksempler.

Elever med vedtak om særskilt språkopplæring skal få kartlagt sine norskkferdigheter underveis i opplæringen.

Det er viktig at elevene følges tett og individuelt, så de så raskt som mulig kommer inn i ordinær opplæring. I *Generelle rutiner for minoritetsspråklige elever* er dette nevnt som et punkt, men det står at i «tillegg kan kartlegging utføres etter behov». Fylkesmannen vil påpeke at den skal utføres etter behov. I dokumentet er denne oppgaven lagt til

norsklærer, men i intervjuer og skolens redegjørelse blir vi kjent med at denne rutinen ikke er innarbeidet.

6.4 Fylkesmannens konklusjon

Arendal videregående skole oppfyller ikke kravene i opplæringsloven med forskrifter på de undersøkte områdene:

Opplæringsloven § 3-12

- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk.
- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring når eleven har behov for særskilt norskopplæring.
- Norskferdighetene til elever med vedtak om særskilt språkopplæring blir kartlagt underveis i opplæringen.

7. System for å vurdere og følge opp at kravene blir etterlevd

7.1 Tilsynet er ikke utvidet til å omfatte skoleeiers system

Vi har vurdert å utvide tilsynet til å omfatte om skoleeier har et forsvarlig system for å vurdere og følge opp om kravene i regelverket er oppfylt, jf. opplæringsloven § 13-10 andre ledd. Dette gikk frem av vårt varselbrev. Til å vurdere dette har vi lagt til grunn skoleeiers og skolens egenvurdering, intervju på skolen og dokumenter og funn i tilsynet. Samlet sett vurderer vi at informasjon fra disse kildene ikke tilsier en utvidelse av tilsynet til å omfatte om skoleeier har et forsvarlig system innenfor det temaet tilsynet omfatter. Vi viser da spesielt til at skoleeier har et overordnet kvalitetssystem som baserer seg på at rådmannen sender oppdragsbrev til skolen og at dette igjen følges opp av skolen i virksomhetsplanen. Videre gjennomføres skolebesøk der det er systematisk dialog rundt oppdragsbrevet og skolens virksomhetsplan. Dette bekreftes av intervjuene.

Vi understreker at denne informasjonen ikke er et godt nok grunnlag til å vurdere om skoleeiers system oppfyller alle kravene i regelverket. Vi kan derfor på et senere tidspunkt gjennomføre tilsyn med om skoleeier har et forsvarlig system innenfor temaet i dette tilsynet eller på andre områder. Dette kan bli aktuelt dersom vi får nye opplysninger fra andre kilder eller gjennom andre tilsyn.

8. Forhåndsvarsel om vedtak

Fylkesmannen har i kapitlene 3, 5 og 6 konstatert brudd på regelverket. I denne rapporten gis Aust-Agder fylkeskommune frist til å rette brudd på regelverket, jf. kommuneloven § 60 d.

Frist for retting er 31. mars 2017. Skoleeier må innen denne datoen sende Fylkesmannen en erklæring om at bruddet på regelverket er rettet og en redegjørelse for hvordan bruddet er rettet.

Dersom brudd på regelverket ikke rettes innen den fastsatte fristen, vil Fylkesmannen vedta pålegg om retting. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som vedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Følgende pålegg er aktuelle å vedta etter utløp av rettefristen i denne rapporten:

Skolens arbeid med opplæring i fag

1. Aust-Agder fylkeskommune må sørge for at arbeidet med individuelle opplæringsplaner ved Arendal videregående skole er i samsvar med opplæringsloven §§ 5-1 og 5-5.

Aust-Agder fylkeskommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Skolen utarbeider IOP hvert år for alle elever som har vedtak om spesialundervisning.

Undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning

2. Aust-Agder fylkeskommune må sørge for at Arendal videregående skole sikrer at den enkelte elevs utbytte av opplæringen blir systematisk vurdert og fulgt opp, jf. opplæringsloven §§ 1-3, 5-1, 5-4 og 5-5 og forskrift til opplæringsloven § 3-11.

Aust-Agder fylkeskommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for
- at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor

Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

3. Aust-Agder fylkeskommune må sørge for at Arendal videregående skole sikrer at elever som ikke har norsk eller samisk som morsmål, får vurdert sitt behov for særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 3-12.

Aust-Agder fylkeskommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk.
- b. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring når eleven har behov for særskilt norskopplæring.
- c. Norskferdighetene til elever med vedtak om særskilt språkopplæring blir kartlagt underveis i opplæringen.

9. Skoleeiers frist til å rette

Som nevnt i kapittelet ovenfor er skoleeier gitt frist for å rette de brudd på regelverket som er konstatert i denne rapporten.

Frist for tilbakemelding er 31. mars 2017

Skoleeier har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

21. desember 2016

Kari Skogen, tilsynsleder

Cecilie Thorbjørnsen Mork

Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget

Følgende dokumenter inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

Egenvurdering i RefLex

- Skoleledelsen
- Lærergruppe norsk studiespesialisering vg1
- Lærergruppe matematikk T og P vg1
- Lærergruppe YFF vg1

Svar på spørreundersøkelse - elever i vg1

Vedlegg:

Mal halvårsplan

Medarbeidersamtale

Mal for inntakssamtale

Invitasjon til inntakssamtale

TPO – Kvalitetsdokument for Arendal vgs

Innføringskurs vg1 Program 12 8 2016

Arbeidsbeskrivelse for kontaktlærere

PM – høsten 2016 PERSONAL endelig

Fagforumsmodell for Aust-Agder fylkeskommune

Infokatalog for elever og foreldre

AVGS_Brosjyre 2015

Eks Mal læringssamtalen

Eks Mal utviklingssamtalen

Mal halvårsplan revidert våren 2016

Eks Mal Elevsamtale 1

Eks Mal elevsamtale 2

1. Evaluering av undervisning – skjema

2. Evaluering av undervisning – skjema

Evaluering av undervisning rutinebeskrivelse

Kompetansemål kjennetegn på måloppnåelse

Mal halvårsplan revidert våren 2016

Rutine for godkjenning av læreverk

Rutine for spesialundervisning redigert

Eks Mal læringssamtalen

Eks Mal utviklingssamtalen

Klasselærerråd ved Arendal vgs

Anonym retting prosedyre

Egenvurdering- refleksjons spørsmål

Problemstillinger til diskusjon - Vurdering

Hvordan opprette IUS fra malen

Kvalitetsdokument for å sikre skolen ivaretar elevenes rett

Rutine for underveisvurdering uten karakter

Halvårsplan for YFF høst 2016

Mal for logg sept 2016

Utplasseringsbrev

YFF vurdering fra bedrift

Mal for IOP - endelig – 080305

Mal årsrapport

Årshjul rådgivere

Sjekkliste i forbindelse med vårens inntak
Samarbeid SMI-skolen og Arendal vgs
Lederinfo uke 34
Lederinfo uke 36
Eks 1 enkeltvedtak IOP og rapport
Eks 2 enkeltvedtak IOP og rapport
Eks 3 enkeltvedtak IOP og rapport
IUS individuell utviklingssamtale
Rutiner for særskilt språkopplæring
Sjekkliste i forbindelse med vårens inntak
Oppsummering av kartleggingstest
Grupper med særskilt norsk samt årsplan
Elev nr 1
Elev nr 2
Elev nr 3
Mal halvårsplan revidert våren 2016

Det ble gjennomført stedlig tilsyn 19. oktober

Det ble avholdt intervjuer med:

- Rektor og assisterende rektor
- Sju elever fra gruppene som hadde svart på spørreundersøkelsen
- To YFF-lærere
- Tre matematikklærere
- Tre norsklærere
- Spespedteam og minoritetskoordinator, i alt tre stykker